Световната пепел: Игдрасил

Рудолф Щайнер

GA 101

7 октомври 1907 г., Берлин

Световният пепел: Игдрасил

През следващите няколко лекции ще изучаваме връзката на това, което бихме могли да наречем окултни или мистични символи, с астралния и духовния свят. Постоянно срещате знаци, символи, истории, които се отхвърлят от завършените материалисти като не повече от поетични фантазии. Те приемат, че подобни неща възникват по някакъв начин от въображението на прости хора и ги смятат за безсмислени глупости. Или може да срещнете добронамерени хора, които спекулират относно значението на символи като пентаграма и т.н. На Мюнхенския конгрес ясно заявихме, че отдаваме известно значение на окултните знаци. Истинският окултист обаче не спекулира, а се опитва да открие действителните факти. Никога няма да откриете значението на окултните знаци чрез философски разсъждения и много от това, което се казва и пише за тяхното значение, е безценно, защото идва само от мисленето. Въпреки това тези знаци са важни за нас, защото те са, така да се каже, инструменти, чрез които можем да се издигнем в по-висши светове.

Днес нека разгледаме друга форма на символизъм; тя е вече позната на вас и сега ще се опитаме да открием истинския ѝ произход и стойност. Преди да преминем към това, трябва да направим някои предварителни наблюдения относно човешките същества. Скоро ще видите защо е въведена една на пръв поглед доста отдалечена тема.

Нека се върнем към един момент от еволюцията, познат на всички вас. Знаете, че нашата собствена епоха е била предшествана от атлантската епоха. В праисторически времена е имало земя там, където сега се намира дъното на Атлантическия океан, а територията, която сега заемаме, е била покрита надлъж и нашир с вода. Там, в Атлантида, са живели нашите предци, защото всъщност европейското население в по-голямата си част произлиза от потомците на атлантските народи. Някога е имало миграция на народите от запад на запад. От древна Атлантида, която се е намирала между днешна Европа и Америка, те са пътували далеч на изток, когато наводненията, които сега съставляват Атлантическия океан, са погълнали тази по-ранна част от земята.

В последната третина на Атлантската епоха, малка група, представляваща най-напредналите хора от онова време, се събрала в североизточната част на страната, в района на днешна Ирландия. Цялата Атлантида била покрита с гъста, тежка мъгла и в паметта на германските народи се наричала „Нифлхайм“. В това древно време, когато въздухът бил непрекъснато натоварен с тежки водни маси, душевният живот също бил съвсем различен. Все още съществувало древно ясновидство; по онова време хората можели да виждат в духовния свят. Когато се приближавали до някого, пред душата ви възниквали определени цветни явления, които ви казвали дали човекът ви симпатизира или не. Същото било и с животните; когато се

приближавали до животно, можели да прецените дали то ви е вредно или не. В Атлантида е съществувало примитивно ясновидство.
Човечеството преминава през различни етапи на еволюцията; хората не можеха да останат в това скучно ясновидство; днешният метод на възприятие чрез сетивата трябваше да дойде. Старото ясновидство трябваше да изпадне в застой за известно време, въпреки че ще трябва да бъде възвърнато в бъдеще, като допълнение към сегашното ясно дневно съзнание. Това, което днес е основата на нашата външна култура - използването на разума, на интелигентността - не беше на разположение на старите атлантски ясновидци; то трябваше да бъде придобито. Очите и ушите на човека, неговите органи на сетивно възприятие, трябваше да се фокусират върху външния свят; вътрешното духовно око се оттегли за известно време. Така миграцията на нашите предци на изток беше събитие, свързано със загубата на древното ясновидство.
Именно в тази малка група хора, живеещи в околностите на днешна Ирландия, за първи път се е развила способността за смятане, за броене. Те са първите, които пътуват на изток. И с продължаването на наводненията, все повече хора ги следват; те населяват почвата на днешна Европа. Двойно виждане за нещата съществува у тези народи; те имат способността да наблюдават външния сетивен свят, да броят, смятат, комбинират, което в крайна сметка прави възможен техническия прогрес на нашето време. Но в сърцата си те носят и нещо друго - памет и копнеж, паметта за световете, в които са се взирали, и копнежа по някакъв начин да достигнат отново този духовен свят.
Голям брой хора донесоха със себе си в Европа останките от древното ясновидство. Много от нашите европейски предци, ако са седели тихо в здрача или през нощта, все още са можели живо да виждат в духовния свят. Мнозина са запазили не само спомена за този свят, но дори, в някои изключителни състояния, способността да виждат в него. А други са имали характеристика, която е изчезнала в хода на еволюцията много повече, отколкото човек осъзнава – характеристика, която тогава е била много често срещана и много по-интензивна, отколкото някой може да си представи днес; имам предвид способността за доверие, за истинска вяра. Тези, които са знаели какво да кажат за духовния свят, са намерили вярата, защото любовта и доверието, особено в европейските страни, са били мощни сили. Критичното отношение, настояването за лично убеждение, което човек среща днес, е било нещо, което не е хрумвало на никого. Когато погледнем това древно население, виждаме, че дълбоко в душите си те са били напълно осъзнати за духовния свят, който се крие зад този сетивен свят.
Сега ще се опитаме да разберем как се е появило новото възприятие на човека, който гледа на обектите чрез сетивата си. Вече намекнах, че нещо се е случило с онази малка група хора на север, чрез които смятането, броенето, комбинирането са станали човешка способност. Посочих, че етерното тяло на човека тогава е било

привлечено във физическата глава. Докато преди частта от етерната глава в областта на веждите е била навън, сега тя е била привлечена навътре и двете части са станали едно цяло.
По този начин човекът достигна до самосъзнание, до его-съзнание. При атлантския човек част от етерната глава, която днес съвпада с физическата глава, се проектира далеч отвъд главата – оттук и прозрението на човека за духовния свят, неговото ясновидство. Сега нека се пренесем за момент в душите на това атлантско население, първо в онези първични времена, когато хората все още са имали етерните си глави далеч извън физическите си глави, а след това в онзи период на Атлантида, когато двете вече са съвпаднали. Атлантидеецът е могъл да види това привличане на етерната глава и то му се е сторило много странно. Нека се опитаме да го представим на нашите души. Ще ви го опиша. „Откъде идват способностите, които сега придобивам?“, каза си атлантидецът. „Те идват от външния свят.“ Преди това той беше виждал духовен свят извън себе си. Той беше навсякъде около него. Какво му показа той?
Ако можехте внезапно да станете ясновидци в същата степен като атланта, какво би се случило във вашите души? Щяхте да видите духовни същества навсякъде около вас. Този физически свят би бил населен от същества от астралните и духовните планове. Вие всъщност бихте видели тези същества. Откъде биха дошли те? Те биха дошли чрез вашите собствени способности, способности, които сега са спящи във вас, но след това биха се пробудили. Ще ви се струва, сякаш нещо е извлякло от самите вас. Но в миналото това нещо е трябвало първо да се влее. Всички духовни представи, които човекът сега е способен да придобие, тогава са били живи същества извън него. Атлантът е наблюдавал как тези същества се вливат в него. Той си е казал: „Започвам да виждам нещата с очите си, да чувам звуци и тонове с ушите си; започвам да виждам това, което е възприемаемо от сетивата.“ Тази способност е влязла в него отвън.
Нека да разгледаме отново старата Атлантида. Земята е била покрита с големи маси водна мъгла. Тази водна мъгла е била с различна плътност. Особено в първия и последния период на Атлантида, тя е била различна в околностите на днешна Ирландия от това, което е била в другите региони. На юг тази водна мъгла е била топла, като топла или гореща парообразна материя; на север е била хладна. Към края на Атлантида ставало по-студено. Именно този северен студ е предизвикал у хората, сякаш по магия, новото виждане, новия душевен живот. Никога способността за преценка, интелектът, не би могъл да се появи за първи път у човечеството в огненото сияние на юга. Атлантът в околностите на Ирландия е усетил как сетивните органи се вливат в него, органи, които са го пронизали със способността да вижда неща извън него. Той е чувствал, че дължи това на охлаждането на въздуха.

Външното възприятие на обектите е свързано с нервите. За всеки от нашите сетивни органи от мозъка излиза нерв - един към окото, един към ухото и т.н. Тези нерви, които днес позволяват на хората да осъзнават сетивните впечатления, са били инертни, докато не се е появило външното виждане на нещата. Атлантският ясновидец е видял да идват към него силите, които са превърнали тези нерви в сетивни нерви. Той е преживял цялата ситуация като потоци, вливащи се в главата му отвън и след това проникващи в нервите в главата му.
Сред нервите, които са били задействани по това време, нерви, които все още можем да проследим анатомично, е имало дванадесет чифта. Десет от тях са в различните части на човешката глава, за да приведат органите в движение... например, когато движите очите си, има очен нерв и това не е зрителният нерв. Така има десет чифта нерви, излизащи от човешката глава, и два чифта нерви, които пътуват по-надолу. И атлантът усетил дванадесет потока да влизат в него; той ги видял. Това, което сега имате в себе си като нерви, му се струвало, че е причинено от дванадесет потока, влизащи в него. Макар че е вярно, че дължим дванадесетте нервни влакна на факта, че въздухът е станал по-студен, че целият „Нифлхайм“ се е превърнал в студена земя, е било необходимо и нещо друго. До този момент сърцето е имало съвсем различна задача. В същество, което ясновидски си представяло обкръжението си пред душата, кръвообращението е трябвало да бъде съвсем различно от това, което сега е станало за този атлант, докато външният свят постепенно се е разкривал на външните му сетива. Тази трансформация на сърцето е била предизвикана от по-топлия регион на Атлантида. Трябва да си представите хора, които са започнали да претърпяват трансформация на сърцето, докато в същото време другата част от природата им е била стимулирана от студения север.
Потоците, идващи от север, преобразиха човешкото чело до такава степен, че човекът можеше да стане мислител, наблюдател чрез сетивата. Тези северни сили, действащи върху дванадесетте потока – ето какво направи човека мислител. А топлият поток му даде чувство, даде му чувствителност, а също и днешната му способност да живее в сетивата. Тъй като сърцето, сега изпълнено с кръв, се беше превърнало в различен орган, телесното хранене също трябваше да се промени. Защото с промяната в кръвообращението, сокът, който го подхранва отвън, трябваше да стане съвсем различен. Човекът беше обработен от две страни, така че от една страна да може да се създаде физическо тяло, способно да стане носител на мозъка, докато от друга страна физическите части да могат да бъдат снабдени с кръвта, от която се нуждае този преобразен човек.
Всичко това се яви пред древния атлантски ясновидец като картина. Притокът на духовното е бил представен като дванадесет потока, слизащи от студения север, и това, което е преобразявало сърцето, е било това, което е напирало нагоре като огън от юг. Това е било неговото действително астрално зрение. И е трябвало да се

види картина на това, което е преобразило физическия човек с неговата костна система в човека, който вижда по съвременния начин – картината на първобитния човек. И отново картина на това, което го е хранило, картината на животинската природа.
Как беше представено всичко това на хората? Те не биха могли да го разберат: те все още бяха запазили старо ясновидство. Какво трябваше да се каже, за да им се предаде истината по начин, който биха могли да разберат? Ето какво би трябвало да им се каже: „Преди да сте могли да видите света, който сега разпознавате като свой свят, не е имало нищо друго освен тъмно, зеещо пространство като бездна; вие постепенно проектирате картини в това пространство. Но всичко, което е там в пространството, е дошло от тази бездна."
Това е древногерманският хаос. Тогава пророкът казвал: „От север насам текли дванадесет действително видими потока, а от юг идвали искри от огън – именно това е довело до новата форма на храносмилателната система." И продължавал: „Чрез съединението на огнените искри с дванадесетте потока се появили две същества – Гигантът Имир и Кравата Аудумла."
Кой е този гигант Имир? Той е мислещият човек, който се е появил от хаоса; той е новото тяло, създадено от дванадесетте потока. А кравата Аудумла е новият хранителен елемент. В новия човек гигантът Имир и кравата Аудумла са обединени. Тук е произходът на германската версия на Битие.
Древният жрец-друид черпил мъдростта си от това, което действително се е случило. Той знаел, че ще бъде разбран, ако опише това, което е представено на ясновидеца в астрала – дванадесетте потока, които идват от север и съставляват дванадесетте двойки нерви, и искрите на огъня, които се излъчват от юг и се съединяват със северните потоци. И колко красиво е разказано! Двата свята са възникнали от студения Нифлхайм и горещия, пламтящ Муспелхайм – така ни се казва. Нифлхайм освобождава дванадесетте потока, Муспелхайм – искрите на огъня.
А сега нека отидем още една стъпка. Знаем, че в момента, в който етерното тяло на главата се е съединило с физическата глава, егото е възникнало като ясно самосъзнаващо се его. Разбира се, човекът вече се е чувствал като его-същество, но дотогава его-съзнанието не е било осъзнато за него.
Какво се беше случило с него? Имаше влиянието на дванадесетте потока, които бяха проникнали в главата му с нервите на мозъка; но имаше и влиянието, произтичащо от съединението на торса, останалата част от тялото, с главата – произтичащо, тоест, от кравата Аудумла. Тези две неща се обединиха по това време; можете да видите това ясно в човешкото същество. Това, което дойде от юг, е свързано с по-ранна, съвсем различна формация, която се беше развила от съвсем различно човешко състояние. Новото е сексуалният принцип. Това беше едно нещо, което се беше установило ясно в човека. Второто ново нещо беше формата на

самото сърце; и третото нещо, което се развиваше малко по малко по това време, беше речта. Речта също е творение на Атлантида. Без реч не можете да си представите висшата духовност. Нито пък можете да я мислите без самосъзнателното сексуално същество. Така новият човек е чудесно организиран. Мисленето му, виждането му за външни обекти, е вплетено в главата му; като своеобразен противовес на неговото мислене имаме съзнателната сексуалност, съзнателния сърдечен принцип и съзнателната реч, която е израз на неговия вътрешен свят.
Всичко това също е изобразено на астралния план, както и дванадесетте потока. То се появява като дърво с три корена - сексуалност, сърце и реч. Тези три са в комуникация с главата. Нервните течения текат непрестанно напред-назад, като същество, което постоянно тича нагоре-надолу - като същество, в което низшата част сякаш е в постоянен конфликт с духовното. Тези два потока са в постоянен конфликт един с друг. Нервните флуиди през цялото време текат надолу отгоре и обратно. Ясновидецът вижда как това се случва. Това е наистина картината на зараждането на съвременния човек в подготовка за следатлантските времена.
Древният жрец-друид също е трябвало да говори по този начин. Той е трябвало да каже: „Това може да се види, така е.“ Хората не са го разбирали, но той е можел да им го опише в картина. Затова им е казал: „Това, което съществува в човека днес, това, което сега живее в него, его-личността, идва от три източника. Единият от тези източници, който е съществувал преди, но едва сега е дошъл в съзнание, произлиза от Нифлхайм. Но има змия, която през цялото време гризе този конкретен корен, от който произлиза цялото дърво. Тази змия се нарича Нидхьогр.“ Човек наистина може да види как тази змия хапе; защото ексцесиите на сексуалния принцип са нещо, което хапе човека.
След това имаме втория корен, който е там, защото новият живот на човека идва от сърцето. Всичко, което прави, идва под импулса на сърцето му; той чувства какво го прави щастлив или нещастен; той чувства настоящето, а също и това, което дължи на онези, с които расте в бъдещето - истинската човешка съдба, усещана от сърцето. И мъдреците-жреци казаха: „Ето коренът, до който седят и предат Норните - трите Норни, Урдб, Вердханди и Скулд, минало, настояще и бъдеще.“
Третият корен е това, което човекът преживява като реч. Следователно, Кладенецът на Мимир е в този корен – Мимир, който пие от мъдростта. И горе, над върховете на дърветата, се простират до царствата на духа: и от духовното излизат капки от оплодотворяващата нервна течност. Затова е било казано: „Горе има коза, която непрестанно оплодотворява това, което е долу.“ И този оплодотворяващ принцип е бил описан също като катерица, която тича надолу отгоре и носи обратно мърморене отдолу.
Новият човек в новия свят е като дърво, ясен, който има три корена. Единият корен идва от север, от Нифлхайм; вторият от топлия Муспелхайм; а третият от кладенеца

на Мимир. Те се оплождат отгоре от козата, а катерица тича надолу и се връща с оплаквания отдолу. Цялото се нарича „Световният ясен“ – Игдрасил. В това дърво са събрани космическите сили. Дървото е „носителят на егото“. Игдрасил означава носител на егото. „Игг“ е „аз“, а „драсил“ произлиза от същия корен като немския глагол tragen (да раждам).
Сега се опитайте да си спомните колко учени и невежи, умни и глупави обяснения на този германски мит са дадени. Нито едно от тях няма стойност за окултизма. За окултистите твърдението, че всеки знак – и дори историите са знаци – има своята реалност в духовния свят, е валидно и само когато знаем какво е в хармония с духовния свят, знаем истинското значение на знаците и митовете. Никой не може да съживи и използва силите, които се намират в германската линия на развитие, ако не подхожда към митовете по този начин. Никой знак няма значение в окултизма, което не може да се види във висшия свят, а древните митове са знаци, реалности. Ако сме способни да дешифрираме писането, ние се взираме дълбоко в минали епохи и в същото време митовете ни оплождават. Нашата абстрактна наука може да посочи дванадесетте двойки нерви: окултистът ни води към цялата космическа връзка. И по този начин цялата връзка става ясна, като символ за скритото духовно. Затова окултистът казва: „Ако човек познава себе си правилно, той познава себе си като символ.“
Самият човек, като преходно същество, е символ на нещо нетленно. Но когато разпознае нетленното, в него проблясва осъзнаването на собствената му нетленна същност.